

ELEGIJE ZDRAVKA SELEŠA

Matica hrvatska Đurđevac objavila je knjigu prof. Zdravka Seleša ELEGIJE SIGISMUNDA ERNUŠTA 1996. godine. U njoj autor, kažimo to odmah u prvoj rečenici, posluživši se imenom Sigmunda Ernušta iskazuje elegijama svoje sumnje, sjetnost, tronutost koja čovjeka obuzima unatoč korisnosti svih ljudskih djelatnosti. Sigismund Ernušt je zapravo Zdravko Seleš.

Sigismund Ernušt je povijesna ličnost, biskup i ban Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, koji je živio u 15. stoljeću, a uz njegovo ime povezana je gradnja đurđevačke utvrde (građena zbog opasnosti od Turaka). Takva osnova izvrsno je poslužila autoru, Đurđevčaninu, kao neprolazni simbol čovjeka u kojemu se stopilo domoljublje, svijest o neminovnoj potrebi otpora "vražjem nakotu, zatorniku sega kršćanskoga" (XII.), ali i povremena klonulost jer "gledim čez oblok močvare okrej burga" i "pitam se jel med ovemi vedi (zli dusi, op. B.L.) moći opstati, kamena ftisnoti v ove limbuše i na njem napisati svoje ime, molitvo zreči i križa čvrsto zabosti na obrajnenom". (VIII.).

Elegije Sigismunda Ernušta (alias Zdravka Seleša) nisu pisane u stihu, to je pjesnička proza finoga ritma, kajkavska, đurđevačka. Kajkavštinom ne samo da se Zdravko Seleš lakše izražava, nego nas ona vraća u Ernuštovo vrijeme pa se pjesnik Seleš i govorom i povijesnim činjenicama, doduše škrto jer je važnija elegičnost, "preseljava" u jedno prošlo vrijeme povezujući ga sa sadašnjim, sa sobom.

Ernušt je gradió svoj burg đurđevački, ali ima li čovjeka koji ne gradi svoj burg, osobito ako je pjesnik? Ja, ti, on, svi mi gradimo svoje burgove, zidemo ih od dana koji su nam dani "uzhajemo na kulo od ufanja", ali "i na pravo kulo z katere je svetlo sončevo gledeti kak se razleva na se strane i med zelenom još sto farbi cvetućih v ovomu Božjemu vrtu." (XIV). Zapravo, svejedno je, je li to "kula od ufanja" ili, kako bi se prozaično reklo, jesu li to "kule u zraku", ili su pak prave kule koje svatko od nas gradi, samo što netko od potleušica vidi dvorce, ili obratno, no neće svatko priznati eda "treba je se ovo napraviti drugač, bolje, čvrsteše, od cigla kaj ne bo zgorel (...). Al za to se oče drugačkov značaj, ne čovek kaj gone v sumle. Ili je još bilo takvi kak ja - kaj so cirkve, moste i bedeme digali suproti straju v sebe, sebe i sem za ufanje." (V.). Pjesnik Seleš nije ojađen, nestrpljiv, nesređen, odbojan, nije niti zdvojan, on samo želi shvatiti pravi smisao građenja svoga burga. Njegove elegije nisu ni plačljivost ni pobuna zbog gradnje, zbog sebe takvoga kakav jest, zbog djela koje čini tako kako čini, njegove su elegije želja da se shvati svrhovitost gradnje, svojih čina. Jer "Za križom hodeći, papere listajoč, f škole hodeći - se sem spoznal kaj so z ufanja trde grade podigli,

velike muke podnesli, Joba, Judito, svetoga Šebaštijana i tulke druge. I one sitne gledim, kaj saki den križa nose kak da se za drugo neso ni rodili. A moje ufanje? Trska na vetru. "(VI.). I tako, cijela ova knjiga to je duboko razmišljanje o svrsi života, o svrsi naših djela, prošlih, sadašnjih i budućih. To je Sigismund Ernušt, to je Zdravko Seleš, ili kako bi rekao Tin Ujević: čovjek nikad nije sam jer uvijek netko živi tvojim životom. A "ljudski je život sveća na vetru, zakaj bi moj bil nekaj više. I to je još tu, vu ovom panonskom blatu, kam nas je dopelala japina nemirna duša, dej ji Bog leko. Ni v mene nema mira - pitanja se kopičo jena prek drugi bez odgovorov. Što sem? I zakaj sem? Biškup sem, sluga Božji, mislim. Al kaj ja delam vu ovom kraju kaj zgledi kak da ga saki čas bo Drava otplavila? Bog je tak daleko, i govori stija, stija... A kaj govori?!"(I.)

Ono što posebno oduševljava čitatelja ove knjige je jednostavnost stila. Tu nema nikakvih jezičnih akrobacija, knjiga je pisana jednostavno a - duboko. Pjesnikova razmišljanja nisu obučena u svilu i kadifu govora, prije bi se reklo da je to domaće platno, ali tkano na finom razboju pjesnikova govora. Nema ni jednoga pjevanja (a ima ih 15) iz kojega ne bismo mogli izdvojiti fino pjesnikovo i pjesničko tkanje. Uzmimo primjerice XIII. pjevanje:

"i najmekši vankuš je trd. Nigde ne počinka. Kaj na dnevnu popeva, po noći se plače. Stražari, sojine joči i ja.

A fčera je zgledalo da dojađa prolet. Popunol je topli veter, sneg se je počel otapati, vidlo se je da se z poslom bo brzo nastavilo, da bomo Turčina dočekali pripravni.

A onda so nam donesli glase... i gda sem legel spat, v senje so mi prišli z čalmani i sablami, so sekli i žgali, robili i sillili, na kolce nabijali... Stresel sem senjo i sna z sebe.

Sem zmolil tri krunice za mira najti i ufanje.

Sojine joči v mraku svetle. Ili je morti satan turski, Šejtan."

I na kraju kažimo da je prof. Zdravko Seleš (r. 1962. u Đurđevcu) dosad objavio nekoliko knjiga, bavi se publicistikom, piše eseje, esperantist je, sudjeluje u kulturnim zbivanjima u Đurđevcu i Podravini.

Knjiga "Elegije Sigismunda Ernušta" tiskarski je vrlo lijepo uređena, tiskana posebnim slovima koja podsjećaju na ono davno vrijeme kad su se knjige slagale ručno i bile vrlo čitke, a poseban pečat ovoj knjizi daju inicijali na početku svakoga pjevanja, koje je nacrtala Gordana Špoljar- Andrašić (r. 1965. u Molvama). Na naslovnoj stranici nalazi se Ernuštov grb, fotografija Željka Cara, pa knjiga djeluje kao da je zaista došla iz "onoga vremena". Ukratko, i sadržajem i vanjskim načinom obrade ovo je izuzetno uspješna knjiga.

Bilješka:

1. Matica hrvatska Đurđevac nagrađena je na Glavnoj skupštini Matice hrvatske u Zagrebu, 13. lipnja 1998. Brončanom poveljom za ovu knjigu.

Božena Loborec
Elegien von Zdravko Seleš

Im Jahr 1996 veröffentlichte der Kulturverein "Matica hrvatska" in Đurđevac ein Elegienbuch des Đurđevacer Schriftstellers Zdravko Seleš unter dem Titel "Elegije Sigismunda Ernušta" (dt. Sigismund Ernušts Elegien). Sigismund Ernušt war eine bekannte historische Persönlichkeit, kroatischer Banus und Bischof aus dem 15. Jahrhundert, mit dem auch der Bau der berühmten Đurđevacer Festung verbunden ist. Die von Zdravko Seleš verfaßten Elegien wurden in der Form der lyrischen Prosa geschrieben, und in ihnen wird der Bau der Đurđevacer Wasserburg in einer einfachen, aber tiefsinnigen Ausdrucksweise thematisiert. In allen 15 Gesängen, die in der alten kroatisch-kajkavischen Sprache verfaßt wurden, wird der Sinn des Lebens behandelt. Besondere Erwähnung verdient die Titelseite, aber auch die von Gordana Špoljar Andrašić entworfenen Initialen am Anfang eines jeden Gesanges. Deswegen verwundert es nicht, daß dieses Buch 1998 mit einer Bronze-Plakette des Kulturvereins "Matica hrvatska" ausgezeichnet wurde.